

Tisková zpráva

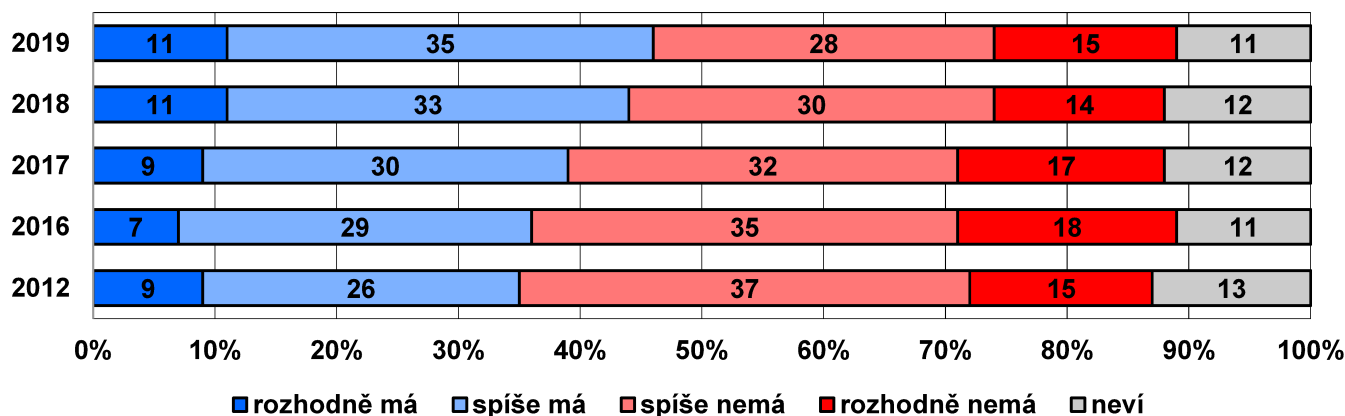
Občané ČR o budoucnosti EU a dopadech odchodu Velké Británie z EU – duben 2019

- ⊙ Důvěra českých občanů v budoucnost projektu sjednocené Evropy roste a dle aktuálního výzkumu ji vyjadřuje necelá polovina (46 %) oslovených, statisticky srovnatelný podíl respondentů (43 %) ovšem v budoucnost sjednocené Evropy nevěří.
- ⊙ Nejčastěji lidé zastávají názor, že úroveň integrace EU by do budoucna měla zůstat na stávající úrovni (47 %), mínění ve prospěch oslabení (24 %) integrace EU převládá nad názorem, že by se integrace EU měla posilovat (18 %).
- ⊙ Co se týká míry zapojení České republiky do EU, nejvíce dotázaných (44 %) je pro zachování stávající míry zapojení ČR do EU, názory ve prospěch posílení či oslabení jsou vyrovnané (24 % shodně pro posílení i oslabení).
- ⊙ Česká veřejnost se nejčastěji domnívá, že dopady odchodu Velké Británie z Evropské unie na samotnou Velkou Británii, Evropskou unii jako celek i na Českou republiku budou nepříznivé.

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

➤ V dubnu 2019 jsme v rámci pravidelného šetření Naše společnost zjišťovali názory veřejnosti na míru integrace EU a roli ČR v tomto procesu. Dále jsme se také ptali na důvěru v budoucnost projektu sjednocené Evropy. Do tohoto bloku jsme zařadili také otázku, ve které nás zajímalo, jaký dopad bude mít podle českých občanů odchod Velké Británie z Evropské unie, tzv. Brexit, pro samotnou Velkou Británii, pro Evropskou unii jako celek a pro Českou republiku.

Graf 1. Důvěra v budoucnost evropského projektu¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30. 3. – 10. 4. 2019, 1052 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Znění otázky: „Zamyslíte-li se velmi obecně, myslíte si, že projekt sjednocené Evropy má, nebo nemá budoucnost?“ Možnosti odpovědi: rozhodně má, spíše má, spíše nemá, rozhodně nemá.

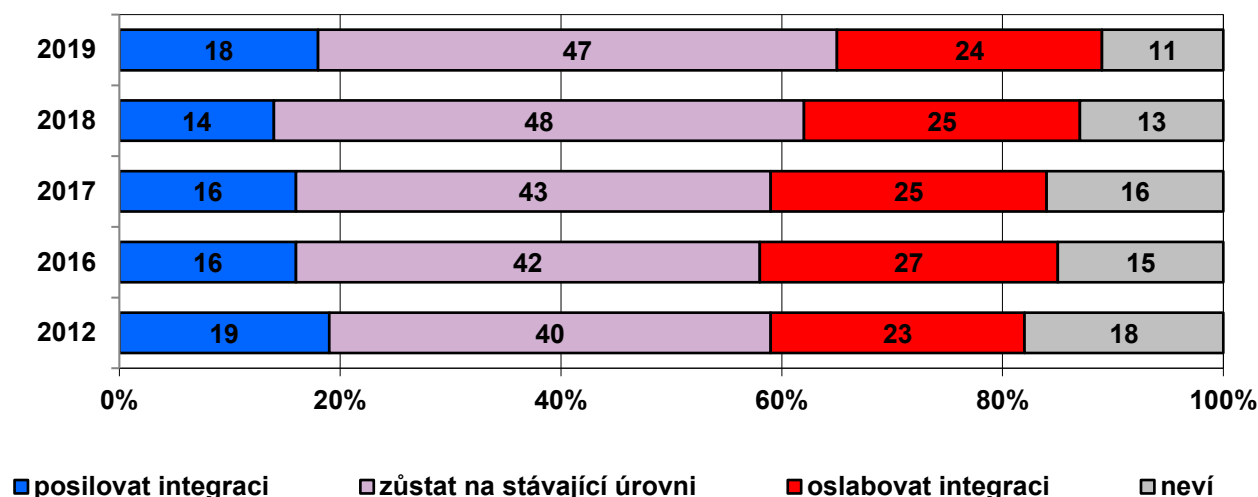
Jak ukazuje graf 1, důvěra české veřejnosti k budoucnosti projektu sjednocené Evropy postupně mírně roste. Dle aktuálního šetření tomu, že projekt sjednocené Evropy rozhodně nebo spíše má budoucnost, věří necelá polovina (46 %) obyvatel ČR, nicméně pro statisticky srovnatelný podíl (43 %) obyvatel nemá projekt sjednocené Evropy budoucnost, zbývajících 11 % dotázaných na otázku odpovědělo „nevím“. V porovnání s výzkumem z minulého roku nedošlo ke statisticky významným změnám, nicméně i přesto je současný pohled české veřejnosti na budoucnost projektu sjednocené Evropy neoptimističtější od roku 2012, kdy byla daná otázka šetřena v našich výzkumech poprvé (od roku 2012 do roku 2019 vzrostla důvěra o 11 procentních bodů a nedůvěra o 9 procentních bodů poklesla).

Víra v budoucnost evropského projektu se nicméně napříč různými skupinami společnosti poněkud liší, přičemž do odpovědí se zde nejvýrazněji promítají postoje k Evropské unii a k členství ČR v ní: lidé zastávající v tomto ohledu pozitivní postoje mají k budoucnosti projektu sjednocené Evropy vyšší důvěru. Větší důvěru nebo nižší úroveň skepse k budoucnosti projektu sjednocené Evropy dále vyjadřují mladí lidé do 29 let, absolventi vysokých škol, studenti, podnikatelé, vysoce kvalifikovaní odborníci nebo vedoucí pracovníci, respondenti, kteří mají dobrou životní úroveň, kteří jsou spokojeni se svým životem či kteří jsou spokojeni se současnou politickou situací, lidé důvěřující vládě a dotázaní, kteří se na škále politické orientace řadí k pravému středu či pravici. Z hlediska stranických preferencí projevují významně vyšší důvěru k projektu sjednocené Evropy voliči ODS, STAN, Pirátů a TOP 09.

Větší skepsi směrem k budoucnosti sjednocené Evropy najdeme zejména u mužů (ženy se častěji k položené otázce neuměly vyjádřit a volily možnost „nevím“), lidí starších 60 let, občanů se středním vzděláním bez maturity nebo vyučených, důchodců, nezaměstnaných, lidí pracujících v dělnických profesích, dotázaných, kteří označili svoji životní úroveň za špatnou, lidí nespokojených s politickou situací a se svým životem, respondentů nedůvěřujících vládě, těch, kteří se na škále politické orientace sami zařazují jednoznačně nalevo, a potenciálních voličů KSČM či SPD.

V postojích české veřejnosti k posilování či oslabování integrace (viz graf 2) je nejčastější názor, že míra integrace Evropské unie by měla do budoucna zůstat přibližně stejná jako v současnosti, který vyslovila téměř polovina (47 %) dotázaných. Necelá pětina (18 %) se kloní k dalšímu posilování integrace a podle přibližně čtvrtiny (24 %) respondentů by naopak měla Evropská unie integraci oslabovat. Zbývajících 11 % oslovených nezaujalo k této problematice žádný postoj a zvolilo možnost „nevím“.

Graf 2. Posilování integrace EU do budoucna²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30. 3. – 10. 4. 2019, 1052 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Znění otázky: „Měla by podle Vás Evropská unie do budoucna celkově posilovat, nebo oslabovat svou integraci, případně by míra integrace měla zůstat stejná jako v současné době?“ Možnosti odpovědí: posilovat integraci/ míra integrace by měla zůstat stejná jako v současné době/ oslabovat integraci.

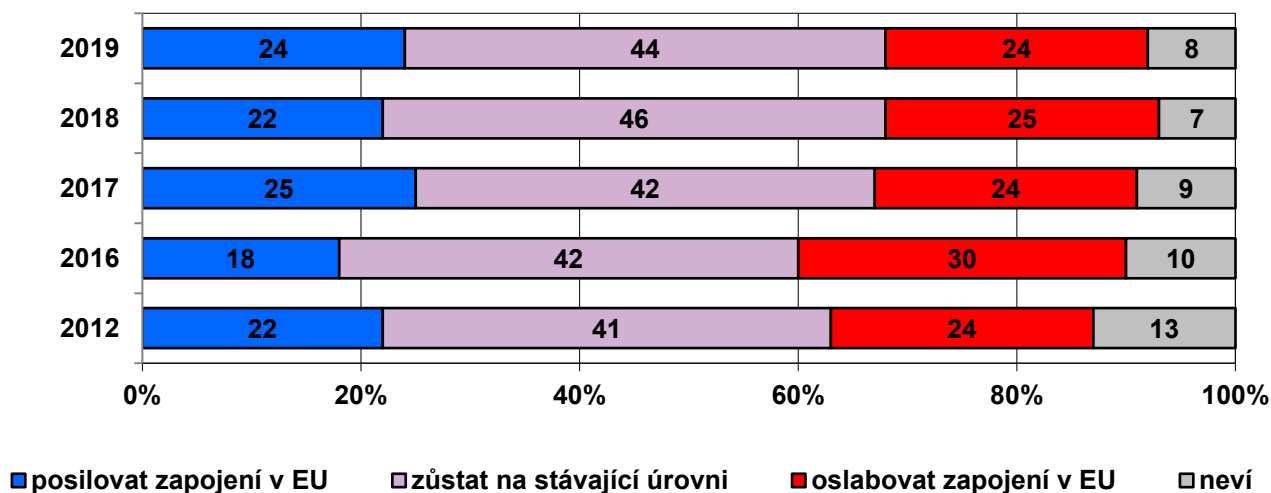
V porovnání s minulým šetřením z dubna 2018 došlo ke statisticky významnému nárůstu (o 4 procentní body) názoru, že by se míra integrace měla posilovat, u ostatních možností se názory dotázaných statisticky významně neposunuly.

Při pohledu na jednotlivé sociodemografické skupiny obyvatel vidíme mezi příznivci posilování evropské integrace častěji mladé lidi, respondenty s vysokoškolským vzděláním, dotázané, kteří svou životní úroveň označují jako dobrou, případně „ani dobrou, ani špatnou“, lidi spokojené se současnou politickou situací, respondenty, kteří se na pravolevé škále politické orientace řadí směrem k pravici, a především ty, kteří důvěřují EU, a myslí si, že projekt sjednocené Evropy má budoucnost a kteří i v dalších otázkách zastávají spíše proevropské postoje.

Pro oslabování evropské integrace se naopak častěji vyjadřovali lidé starší 45 let, respondenti hodnotící svoji životní úroveň jako špatnou, lidé nespokojení s politickou situací a se svým životem, dotázaní nedůvěřující vládě, ti, kdo se politicky řadí jednoznačně k levici, potenciální voliči KSČM nebo SPD, dotázaní, kteří nedůvěřují EU, ti, kteří si myslí, že by ČR neměla být členem EU, lidé skepticky pohlížející na budoucnost projektu sjednocené Evropy a ti, kteří obecně zastávají euroskeptická stanoviska.

Názory české veřejnosti na míru budoucího zapojení ČR do Evropské unie, které shrnuje graf 3, jsou rozloženy lehce odlišně v porovnání s názory na budoucí integraci EU jako celku. Shoda panuje v tom, že nejvíce dotázaných (44 %) je pro zachování stávající míry zapojení ČR do EU, podobně jako je tomu v případě budoucího směřování míry evropské integrace. Ovšem názory ve prospěch posílení, či naopak oslabení zapojení ČR v rámci EU jsou zde na rozdíl od postojů k míře integrace statisticky vyrovnané s podíly v úrovni jedné čtvrtiny dotázaných (24 % shodně pro posílení i oslabení). Zbývajících 8 % oslovených nedokázalo odpovědět a zvolilo variantu „nevím“.

Graf 3. Posilování zapojení ČR v rámci EU do budoucna³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30. 3. – 10. 4. 2019, 1052 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

V porovnání s předchozím šetřením z dubna 2018 nedošlo v rozložení názorů českých občanů na míru budoucího zapojení ČR do Evropské unie k žádným statisticky významným změnám a aktuální názorové rozložení je tak srovnatelné nejen s loňským šetřením, ale i s rokem 2017 a 2012.

Pro posilování úrovně zapojení ČR v EU se ve zvýšené míře vyslovují vysokoškolsky vzdělaní, dotázaní s dobrou životní úrovní své domácnosti, lidé spokojení s politickou situací a se svým životem, ti, kdo důvěřují vládě, z hlediska politické orientace lidé hlásící se k pravému středu a pravici, potenciální voliči TOP 09, STAN či Pirátů, lidé, kteří si

³ Znění otázky: „Měla by podle Vás Česká republika posilovat, nebo oslabovat své zapojení v Evropské unii, případně by zapojení mělo zůstat stejné jako v současné době?“ Možnosti odpovědí: Posilovat své zapojení v EU/ míra zapojení ČR v EU by měla zůstat stejná jako v současné době/ oslabovat své zapojení v EU.

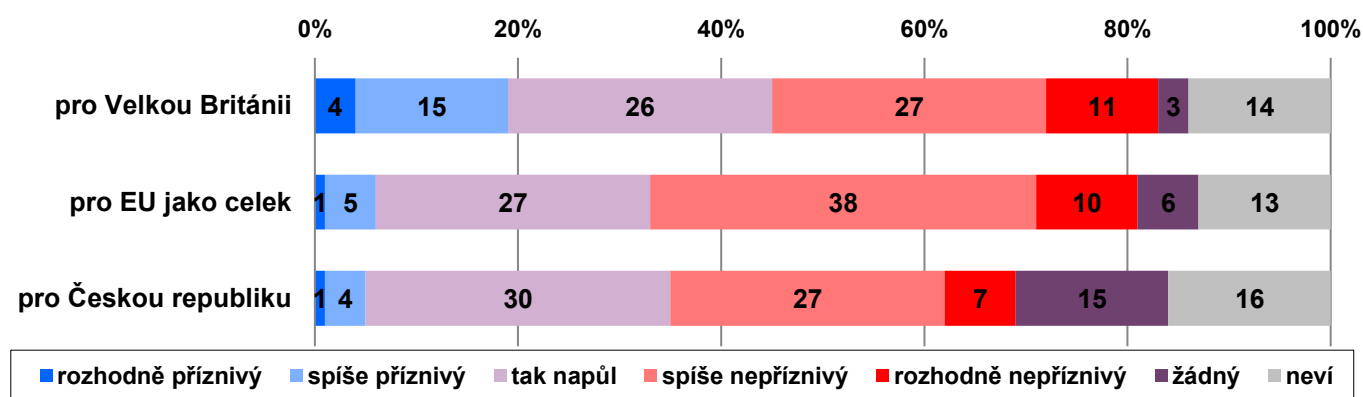
myslí, že by ČR rozhodně měla zůstat v EU, kteří důvěřují EU a kteří obecně i v jiných otázkách vyjadřují spíše proevropské postoje.

Názor, že by se úroveň zapojení ČR v EU měla oslabovat, se častěji objevuje u lidí starších 45 let, u dotázaných, kteří životní úroveň své domácnosti hodnotí jako špatnou, u lidí nespokojených se současnou politickou situací i nespokojených se svým životem, u dotázaných nedůvěřujících vládě, u respondentů radících se jednoznačně k levíci, u potenciálních voličů KSČM či SPD, a u lidí nedůvěřujících EU, domnívajících se, že ČR by neměla zůstat v EU, a vyjadřujících euroskeptické názory i v jiných otázkách.

Dotázaní, kteří „spíše důvěřují“ Evropské unii a jsou „spíše“ pro to, aby ČR setrvala v EU, pak výrazně častěji vyjadřovali názor, že úroveň zapojení ČR by měla zůstat taková, jaká je v současnosti.

Jaké dopady bude mít dle českých občanů odchod Velké Británie z EU, tzv. Brexit, na samotnou Velkou Británii, na Evropskou unii jako i celek i na samotnou Českou republiku zobrazuje graf 4.

Graf 4: Dopady odchodu Velké Británie z EU⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30. 3. – 10. 4. 2019, 1052 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Co se týče dopadů odchodu Velké Británie z Evropské unie pro samotnou Velkou Británii, tak necelé dvě pětiny (38 %) občanů soudí, že tyto dopady budou nepříznivé, když 27 % je označilo za „spíše nepříznivé“ a 11 % za „rozhodně nepříznivé“. Naopak pozitivní dopad tzv. Brexitu pro samotnou Velkou Británii očekává bezmála pětina (19 %) respondentů, když podle 4 % budou „rozhodně příznivé“ a podle 15 % „spíše příznivé“. Přibližně čtvrtina (26 %) oslovených pak uvedla, že dopady na Velkou Británii budou „tak napůl“ a pouze 3 % si myslí, že nebudou žádné. Zbývajících 14 % dotázaných neumělo dopady tzv. Brexitu na Velkou Británii posoudit.

Co se týče dopadů tzv. Brexitu na Evropskou unii jako celek, zda jsou čeští občané podstatně skeptičtější, když téměř polovina (48 %) očekává, že tyto dopady budou nepříznivé, v tom 38 % je označilo za „spíše nepříznivé“ a 10 % jako „rozhodně nepříznivé“. Naopak v pozitivní důsledky doufá pouze 6 % české veřejnosti, více než čtvrtina (27 %) pak soudí, že dopad bude „tak napůl“ a 6 %, že nebude žádný. Přibližně osmina (13 %) oslovených se k položené otázce neuměla vyjádřit a zvolila variantu „nevím“.

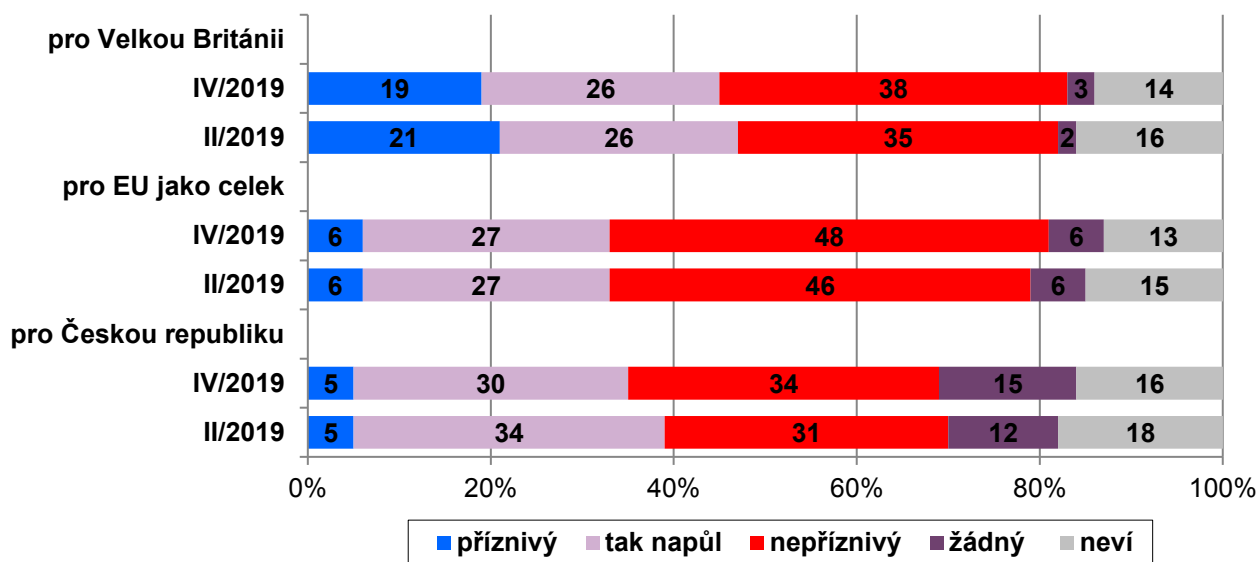
Podobně jako u dopadů tzv. Brexitu na samotnou Velkou Británii i Evropskou unii jako celek, tak i v případě dopadů na Českou republiku zastává nejvíce (34 %) dotázaných názor, že tyto dopady budou nepříznivé, když 27 % je označilo za „spíše nepříznivé“ a 7 % za „rozhodně nepříznivé“. Další tři desetiny (30 %) dotázaných se pak domnívají, že dopady budou „tak napůl“. Pozitivní přínos tzv. Brexitu pro naši zemi očekává pouze dvacetina (5 %) občanů a další zhruba sedmina (15 %) věří, že dopady nebudou žádné. Zbývajících 16 % občanů nedokázalo důsledky odchodu Velké Británie z EU pro Českou republiku posoudit a zvolilo možnost „nevím“.

⁴ Znění otázky: „Jaký dopad bude mít podle Vašeho názoru odchod Velké Británie z Evropské unie pro: a) samotnou Velkou Británii, b) Evropskou unii jako celek, c) Českou republiku.“ Varianty odpovědí: rozhodně příznivý, spíše příznivý, tak napůl, spíše nepříznivý, rozhodně nepříznivý, žádný.

Negativní dopad odchodu Velké Británie z EU pro samotnou Velkou Británii očekávají častěji respondenti s vysokoškolským vzděláním, dotázaní deklarující dobrou životní úroveň vlastní domácnosti, lidé, kteří se na škále politické orientace řadí k pravici, a jež zároveň vidí negativní dopady i pro samotnou Českou republiku. Muži a vysokoškolsky vzdělaní pak častěji vidí nepříznivé dopady tzv. Brexitu pro EU jako celek. Hodnocení předpokládaných dopadů odchodu Velké Británie z Evropské unie úzce souvisí s postoji respondentů k členství naší země v Evropské unii. Lidé, kteří jsou pro členství České republiky v EU, častěji očekávají, že dopady tzv. Brexitu budou nepříznivé a naopak ti, kteří jsou proti tomuto členství, častěji věří, že důsledky tzv. Brexitu budou příznivé.

V porovnání s předchozím výzkumem z února 2019 (viz graf 5), kdy jsme otázku položili poprvé, můžeme vidět, že názory české veřejnosti na dopady odchodu Velké Británie z Evropské unie pro samotnou Velkou Británii, pro Evropskou unii jako celek a pro samotnou Českou republiku se statisticky významně nezměnily, vyjma oslabení názoru (pokles o 4 procentní body), že dopady pro Českou republiku budou „tak napůl“.

Graf 5: Dopady odchodu Velké Británie z EU – časové srovnání (v %)

Pozn: Příznivý je součtem odpovědí „rozhodně příznivý“ a „spíše příznivý“, nepříznivý je součtem odpovědí „rozhodně nepříznivý“ a „spíše nepříznivý“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-04</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>30. 3. - 10. 4. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1052</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>214</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM.179, PM.180, PM.181, PM.217</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>pm190527</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>27. května 2019</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinelý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy“.